

LASTEAIA ÕPPEKAVA

Direktori kk.

Sillaotsa Kooli lasteaia õppekava on alushariduse õppe-kasvatustegevuse alusdokument. Õppekava on koostatud *Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava* alusel.

Alusharidus on teadmiste, oskuste, vilumuste ja käitumisnormide kogum, mis loob eeldused edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus ja koolis.

1. LIIK JA ERIPÄRA

1. Sillaotsa Kooli tegutsemise vorm on põhikool ja koolieelne lasteasutus (edaspidi lasteaed).
2. Lasteaia rühmad asuvad vastavalt vajadusele koolimajas ja lasteaia majades.
3. Lasteaia hooned asuvad aadressidel:
 - a. Kesktänav 9, Roiu alevik, Kastre vald, Tartumaa (*edaspidi Roiu maja*)
 - b. Pihlaka tee 36, Haaslava küla, Kastre vald, Tartumaa (*edaspidi Haaslava maja*)
4. Kool asub aadressil Päkste küla, Kastre vald, Tartumaa (*edaspidi koolimaja*)
5. Lasteaed on 10-rühmaline:
 - a. Roiu majas on 4 rühma: 1 sõimerühm ja 3 aiarühma
 - b. Haaslava majas on 4 rühma: 1 sõimerühm ja 3 liitrühma
 - c. Koolimajas on 2 rühma: aiarühm (6-7-aastased lapsed) ning erirühm.
6. **Lasteaed on avatud tööpäeviti kell 7.00 - 18.30.**
7. Sillaotsa Kooli õppekavadest ja paikkonnast lähtudes määratlevad lasteaia eripära **LOOVUS, LOODUS, LIIKUMINE**. Eripära kajastub õppetegevustes, korraldatavates üritustes ja huvitegevustes.
8. Lasteaias toimuvad erinevad huviringid, mille toimumisaegadest antakse ülevaade iga õppeaasta alguses.

VISIOON: Sillaotsa Kool on õppijakeskne, innovaatiline ja arenev haridusasutus, kus on loodud kaasaegne ja kaasav õpi- ja arengukeskkond.

MISSIOON: pakkuda igale lapsele kaasaegset, loovat ja õppijakeskset õppe- ja arengukeskonda mitmekesise loodusega ümbritsetud lasteaias ja koolis.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Lähtudes riiklikust õppekavast on õppe- ja kasvatustegevuse **üldeesmärk:**

lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ning lasteasutuse koostöös. Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED

- **arvestame lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaaliga** - lapse arengu eeldatavaid tulemusi vanuseti (1,5-6a.) ei käsitleta kõigile lastele kohustuslikena, need on teatud üldtunnustatud tulemused, mis aitavad kavandada lapse arenguks vajalikke tegevusi. Iga laps omandab teadmisi individuaalses tempos, arvestame lapse eripäraga (temperament, kogemused, huvid, võimekus). Pakume lapsele eakohaseid, huvipakkuvaid ja mõistlikul määral pingutust nõudvaid tegevusi.
- **järgime kaasaegse õpikäsitluse põhimõtteid** - planeerime õppetegevusi, mis on tegevustelt mitmekülgsed ja rohkem praktilisemad (vaatlemine-uurimine, katsed, õppemängud, õppeprogrammid väljaspool lasteaeda, seiklused, loovtegevused jms); kasutame kaasaegset avatud õppekeskkonna võimalusi; loome mitmekülgse, last arendava mängukeskkonna;

- **toetame lapse loovust** - loome tingimused laste loovuse arenemiseks; arvestame laste omaalgatustega; planeerime loomingulisi muusika-, liikumise ning kunstitegevusi.
- **kujundame lapse digioskuseid** - kasutame õppetöös digivahendeid (projektor, iPad, SMARTtahvel, haridusrobotid, jutupliiats) ja digitaalset õppevara (nt esitlus, video, audioloeng, e-õpik, digirakendus, õpimäng);
- **soodustame lapse tervise edendamist** - korraldame mitmekülgset liikumistegevust; järgime isiklikku hügieeni ja suutervist; kujundame ohutu tegutsemise oskuseid siseruumides, õuealal, looduses ja tänaval; väärtustame hoolivust, loovust, rõõmsameelsust.
- **väärtustame kultuuritraditsioone** - tähistame erinevaid kalendritähtpäevi;
- **arendame lapse sotsiaalseid oskuseid** - kujundame lapses üldtunnustatud käitumis- ja korraharjumusi; õpetegevustes kasutame tõendus põhist õppeprogrammi Samm-sammult - õpetades lastele empaatiat, tunnetega toimetulekut ja probleemide lahendamise olulisi samme.
- **peame oluliseks kodu ja lasteasutuse koostööd** - koostöö aluseks on usaldus, vastastikune mõistmine, austus ja avatus; toetame ja nõustame peresid lapse kasvamise ja arengu teemadel; ootame lapsevanema tagasisidet lasteasutuse tegevusele rühma koosolekul, igapäevastel vestlustel, kui ka lapse arenguvestlusel.

4. ELEKTROONILINE INTERNETIPÕHINE INFOSÜSTEEM ELIIS.

Alates 01.09.2014 rakendatakse Sillaotsa Kooli lasteaias internetipõhist infosüsteemi „Eliis“, sh digitaalset päevikut. Eliis on leitav aadressilt: <https://www.eliis.ee>. Valminud on ka ELIISI mobiilirakendus, mis on saadaval App Store'is ja Google Play's. Hetkel on mobiilirakendus mõeldud peamiselt lapsevanematele, mis võimaldab saada informatsiooni kiiremini ja mugavamalt.

ELIISI VÕIMALUSED

LAPSEVANEMALE	LASTEAIALE
<p>teated/sõnumid rühma sündmuste kalender rühma perioodiplaanid rühma õppeaasta eesmärgid, põhimõtted, korraldus lapse arengukaart/koolivalmiduskaart</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>lasteaias menüü</i> 	<p>rühmapäeviku sissekanded rühmade õppeaasta eesmärgid, põhimõtted, korraldused rühmade perioodiplaanid laste puudumiste, toidukordade märkimine lapse arengukaardi koostamine sõnumite saatmine aruandlus töögraafiku koostamine</p>

5. RÜHMAD PÄEVAKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED

Lasteaed koostab päevakava lähtudes laste vanusest, lasteaias õppekavast ja arvestades määruse [Tervisekaitse nõudeid koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale](#) nõudeid ning lasteaias asukohta ja eripära:

1. Lasteaed on avatud 7.00-18.30.
2. Lapsi toitlustatakse kindlaks määratud kellaegadel ja menüü alusel. Söögiaeg kestab vähemalt 30 minutit. Söögikordade vahe ei ületa 4 tundi.
3. Arvestatakse lastele soovitatud värskes õhus viibimise aega. Laps viibib iga päev sõltuvalt ilmastikutingimustest 1–2 korda ööes. Lapse ööes viibimise aeg sõltub välisõhu

temperatuurist ja tuule kiirusest ehk tegelikult toimivast välisõhu temperatuurist (tuule-külma indeksist).

4. Madalama kui miinus 20 °C tegelikult toimiva välisõhu temperatuuri ja madalama kui miinus 15 °C välisõhu temperatuuri korral ei viida lapsi õue või lühendatakse õues viibimise aega 20 minutini. Tegelikult toimivat välisõhu temperatuuri hinnatakse Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi veebilehel www.emhi.ee avaldatud igapäevaste ilmavaatluste andmete alusel.
5. **Ühe kuni kolme aasta vanusele lapsele võimaldatakse** vähemalt üks kord päevas päevane uneaeg. Vanematele lastele on tagatud päevas vähemalt üks tund puhkeaega.
6. Eri vajadustega lapsele võimaldatakse uneaeg lapse tervisest ja arengulisest eripärasest lähtudes.
7. Rühma töötajad jälgivad, et lastel oleks piisavalt aega ja võimalusi aktiivseteks ja vaikseteks tegevusteks ning et õppe- ja kasvatustegevused, igapäevatoimingud (söömine, riietumine, kätepesu, ruumi korrastamine, tualeti kasutamine jne) ja vabategevused vahelduks sujuvalt ja moodustaks laste jaoks tasakaalustatud terviku.

Päevakava koostatakse igale rühmale eraldi. Päevakavad kinnitab direktor käskkirjaga õppeaasta alguses ja need on kättesaadavad Sillaotsa Kooli kodulehel ja rühma stendil.

6. LASTEAIA ÕPPEPERIOOD

Õppe-ja kasvatustegevust korraldatakse õppeaastati.

Õppeaasta algab 1. septembril ja kestab 31. augustini. Õppeaasta koosneb järgmistest perioodidest:

1. **1.september -15.mai** toimub õppe-ja kasvatustöö planeeritud tegevuste kaudu. Tegevuste aluseks on rühma kuuplaan ja päevakava.
 - a. sh. **1-7.september** planeeritakse õppetegevused laste kohanemist toetavate mängude ja tegevustega.
2. **15.mai - 1.juuni** toimuvad lastega matkad loodusesse, õppeaastat lõpetavad üritused.
3. **Suvekuudel** ei toimu lasteaias õppetegevuse kavandamist. Rühmad on liidetud ja suurema osa ajast viibivad lapsed õuetegevustes ning olulisel kohal on laste poolt algatatud mängud ja tegevused.

* **Riiklikel koolivaheajadel** uusi õppeteemasid ei planeerita, toimuvad läbitud teemade õppemängud ja laste omandatud teadmiste ja oskuste loov kasutamine vabade tegevuste kaudu.

7. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

1. Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale.
2. Õppe- ja kasvatustegevusi viivad rühmas läbi 2 õpetajat ning muusika- ja liikumisõpetajad. Igas rühmas töötab ka õpetaja abi, kes abistab õpetajaid õppetegevuste läbiviimisel.
3. Vajadusel on sõimerühmas kasutusel õpetaja, assistent ja õpetaja abi süsteem.
4. Muusika- ja liikumistegevuste ajaline plaan kooskõlastatakse iga õppeaasta alguses. Ajaline plaan on paindlik, st. vajadusel võimaldab teha muudatusi.
5. Muusikaõpetaja viib muusika õppetegevusi läbi 2 korda nädalas.
6. Liikumisõpetaja viib liikumise õppetegevusi läbi 3 korda nädalas (v.a sõimerühmad).

7.1 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÄEVIKU SISSESEADMINE JA SELLE TÄITMINE

1. Õppe- ja kasvatustegevuse päevik on ametlik dokument, mille täitmine on kohustuslik ja korrektne. Igal rühmal on oma digitaalne päevik infosüsteemis ELIIS.
2. **Õppe- ja kasvatustegevuse sissekandeid täidetakse päevikus 1.09 – 31.05.**

3. **Õppeaasta alguses (II õppenädala lõpuks)** koostavad õpetajad infosüsteemis ELIIS oma rühma õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid (lähtuvad õppeaasta üldtööplaanis seatud eesmärkidest ja on kohandatud oma rühmale vastavaks, vajadusel võib eesmäärke juurde lisada), põhimõtted (tegevused eesmärkide täitmiseks) ja korraldused, milles kirjeldatakse:
 - a. koostööd lapsevanemaga - infovahetus, lapse arengu hindamise ja arenguestluste korraldus
 - b. oma rühma vajadustest lähtuv info, mis toetab õppeaasta eesmärkide ja põhimõtete täitmist.
4. Läbiviidud õppetegevuste kohta teevad õpetajad päevikus sissekanded **hiljemalt tööpäeva lõpus**.
5. Õppe- ja kasvatustegevuse sissekanne algab tegevuse liigiga, seejärel korrektne ja kõigile osapooltele arusaadav lühike õppesisu.

7.2 PERIOODIPLAANI KOOSTAMINE

1. Õppetegevusi planeeritakse infosüsteemis ELIIS perioodiplaani alusel, mis avalikustatakse lapsevanemale
2. Perioodiplaani koostamisel jälgitakse üldõpetuse põhimõtteid.
3. Kogu õpetamine on seotud üheks tervikuks läbi teemapõhise õppe või projektõppe:
 - a. **teemapõhine õpe** - üks teema leiab käsitlemist mingi aja vältel läbi erinevate tegevuste ja valdkondade.
 - b. **projektõppe** laste huvidest ja ideedest väljakasvanud teemad. Projekti puhul võib põhiteema hargneda alateemadeks. Käsitletud teema ehk projekt lõpeb n-ö lõputööga, milleks võib olla rühma ühistöö, teemakohane näitus, üritus vms.
4. Õppetegevustes arvestatakse lasteaija eripära **LOOVUS, LOODUS, LIIKUMINE**.
5. Kavandatavad õppetegevused on tegevustelt mitmekülgsed - rakendatakse mängu ja teisi aktiivset õppimist ning loovust toetavaid tegevusi lähtudes laste eripärast ja seatud eesmärkidest; kasutades kaasaegseid õppe- ja mänguvahendeid. Võimalusel tutvutakse õpitavaga (*looduskeskkond, objektid, nähtused*) loomulikus keskkonnas.
6. Olulisel kohal on õppetegevuste läbiviimine väljaspool lasteaija keskkonda (loodus- ja keskkonnahariduskeskused, muuseumid, näitused, ettevõtted, kultuuriasutused).
7. Nädala jooksul kasutatakse kõiki õppevaldkondi *keel ja kõne; matemaatika; mina ja keskkond; kunst; muusika; liikumine*.
8. Rühmades, kus on mitte-eesti kodukeelega lapsed kavandatakse ka valdkond *eesti keel kui teine keel*.
9. Õppetegevuste kavandamine on paindlik ja võimaldab õpetajal teha vajadusel muudatusi.
10. Perioodiplaani koostamist kontrollib õppealajuhataja ja vajadusel teeb õpetajatele ettepanekuid.

8. ÕUESÕPPE KORRALDUS JA RAKENDAMINE

1. Õuesõpe on seotud sooviga, et laste igapäevaelus oleks rohkem looduse poolt pakutavat kvaliteeti, õppida mõistma ja hoolima ümbritsevat keskkonda.
2. Õuesõpe on läbimõeldud ja õuekeskkonnale orienteeritud õppe- ja kasvatustegevus, mis võimaldab õpitavat kogeda kõikide meelte abil (kuulmine, kompimine, maitsmine, nägemine, haistmine).
3. Õuesõppes kasutatakse aktiivõppe meetodeid. Aktiivõppe on õppimisprotsess, kus lapsed tegutsevad aktiivselt, mis aitab neil õpitavat mõtestada ja omandatud teadmisi reaalse eluga

seostada. Aktiivõppe (*vaatlemine-uurimine, õppemängud, eksperimendid, seiklus - või õpperaja läbimine, praktiline tegevus*) rakendamisel on lapsed situatsioonis, kus nad peavad rääkima, kuulama, kaasa mõtlema ning omandavad tegevuses uusi teadmisi ja kogemusi aktiivse tegevuse kaudu.

4. Aktiivsem õuesõppimise periood on 14. APRILL - 14. OKTOOBER (vähemalt ühel päeval nädalas).
 - 14.aprill on rahvusvaheline õuesõppepäev - selle päevaga algab pooleaastane õuesõppe aeg.

8.1 ÕPPEKÄIKUDE LÄBIVIIMISE KORRALDUS

1. Õppekäik on õppe- ja kasvatustööd toetav tegevus, mis on kooskõlas lasteaija ja rühma eesmärkidega.
2. Transpordikulusid kaasatavate õppekäike võimaldatakse vanematele rühmadele maksimaalselt 2 korda kuus.
3. Õppekäigu valmistavad ette õpetajad või õppealajuhataja, kaasates lapsevanemaid ning arvestades teemat ning laste võimeid ja vanust.
4. Õppekäik toimub õppetöö ajal soovituslikult ajavahemikus 9.00–13.00, õppekäigu ajaline kestvus sõltub laste vanusest ja sihtkohast.
5. Õpetajad informeerivad lapsevanemaid õppekäigule minekust, vajadusel palutakse lastevanemate abi.
6. Õppekäigus osalejad (õpetajad ja lapsed) kannavad helkurveste.
7. Õppekäigu korraldajad teavitavad lapsi enne õppekäigule minekut käitumisreeglitest ja ohutusnõuetest.
8. Rühma õppekäigul peab lapsi saatvate lasteaija töötajate arv olema vastavuses laste suhtarvuga - söimerühmas kuni kaheksa lapse, liitrühmas kuni kümne lapse, lasteaiarühmas kuni kaheateiskümne lapse kohta.

9. DIGIÕPE JA ÕPPEPROTSESSI TOETAVAD DIGILAHENDUSED

1. Digivahendid on levinud meie igapäevaellu ja on saanud meie igapäevakeskkonnas tavapäraseks kaaslaseks ning on kujunemas väikelaste kasvukeskkonna paratamatuks osaks.
2. Lasteaeda tülles on lastel aktiivne kokkupuude erinevate digivahenditega olemas. Valdavalt piirduvad aga laste oskused digivahendite kasutamisel just meelelahutusliku aspektiga. Sellise olukorra vältimiseks tuleb juba varakult alustada digioskuste kujundamisega, mis ei piirduks vaid oma meele lõbustamisega, vaid vähendaks tehnoloogia kasutamisest tulenevaid võimalikke negatiivseid mõjusid laste arengule.
3. Digivahendite kasutamise eesmärk ei ole välja vahetada või asendada traditsioonilist õpet. Oluline on leida tasakaal nende kahe vahel. Kindlasti on otstarbekam käsitleda digivahendeid pedagoogilise kasutegurina, mitte aga seda üldse vältida, sest praegusajal ei piisa lasteaija õppegevusteks paberist ja raamatutest.
4. Digivahendid pakuvad ühte lisavõimalust, et muuta õppimisprotsessi kaasaegsemaks ja huvitavamaks, pakkudes aktiivset tegetsemist, ümbritseva uurimist ja probleemide lahendamist.
5. Digivahendite kasutamise hariduslik sisu tähendab eelkõige täiskasvanu juuresolekut, lastega suhtlemist, laste julgustamist ja juhendamist.
6. **Digilahenduste võimalused lasteaias (hetkeolukord):**

- Digivahendite (*projektor, iPad, SMARTtahvel, haridusrobotid, jutupliiats*) kasutamine õppetöös;
 - Digitaalse õppevara kasutamine õppetöös (*nt esitus, video, audiojutt, õppefilm, digirakendus*).
 - Robotika huviringid (*5-6-aastased lapsed ja 6-7-aastased lapsed*)
7. Digivahendite kasutamisel lasteaia õppeprotsessis on eesmärgiks, et laps:
- Mõistab digitehnoloogiaga kaasneva võivaid riske.
 - Tutvub erinevate haridusrobotitega ja saab esimesed teadmised lihtsamate robotite juhtimisest ja programmeerimisest.
 - Tunneb digimeediumite (*video, pildid, audio, liitreaalsus*) loomise võimalusi, omandades lihtsamad töötlemise võtted, saades uusi oskusi ja kogemusi läbi praktiliste tegevuste.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- toetatakse laste arengut ja õppimist kaasaegse õppekeskkona võimalusi kasutades;
- õpitakse digivahendeid eesmärgipäraselt kasutama ja mõistetakse digirakenduste rolli;
- luuakse seoseid, mida nähakse ekraanil (tahvelarvutis) ja mis toimub päriselus;
- valitakse rakendused ja vahendid, mille sisu, disain ja kasutajasõbralikkus lähtuvad laste vanusest (füüsilised, vaimsed oskused ja emotsioonid), on atraktiivsed (loovad, uudsed, hariduslikud) ja turvalised (ei ole lastele kahjulikud, ei sisalda vägivalda, solvanguid);
- arendatakse laste algoritmilist mõtlemisvõimet (programmi loomine ja vigade tuvastamine) ja loogilist arutlusvõimet (programmi käitumise ennustamine ja teekonna kavandamine);
- kujundatakse ja arendatakse nii laste üld- ja valdkondlike oskuseid kui ka digioskuseid.

Et lähtuda kontsentrisuse põhimõttest: kus aasta-aastalt korratakse eelmisel aastal omandatud uuesti, seejuures suurenevad teemade sisu maht ja raskusaste, juhindume lasteaia I kooliastme informaatika teemadest, mis keskenduvad õpilaste digipädevuse mudeli võtmevaldkonna „sisuloome“ ja „turvalisuse“ osaoskuste (digitaalne ohutus; kood (programmeerimine, haridusrobotid, mängu loomine) ning digikunst) arendamisele.

Seega on lasteaia digiõppe sisu:

- **digitaalne ohutus** *tahvelarvuti iPad; internet, nutirakenduste turvalisus; terviseriskid*
- **robotika** *haridusrobotid ja nende nutirakendused, programmeerimine*
- **digikunst** *joonistamine IPadis; pildistamine, heli salvestamine ja rääkiva/jutustava pildi loomine; 3D-kujutised ja rikastatud reaalsus - välja printitud pildid, mis sisaldavad 3D objekte; GPS - kunst - joonistamine oma liikumisega, kasutades GPS signaali toetavat nutiseadet ja digirakendust.*

10. SAMM-SAMMULT ÕPPEPROGRAMM

2018/2019. õppeaastast on lasteaia aiariühmades kasutusel Samm-sammult õppeprogramm. Õpetajad ja õpetaja abid on läbinud Samm-sammult ühepäevase koolituse, mille eesmärgiks oli anda osalejatele vajalikud oskused Samm-sammult õppeprogrammi rakendamiseks igapäevatoos eelkooliealiste lastega.

Samm-sammult on tõendus põhine õppeprogramm, mille eesmärgiks on toetada laste sotsiaalsete oskuste arengut õpetades neile empaatiat, tunnetega toimetulekut ja probleemide lahendamise olulisi samme. Tegemist on ennetusprogrammiga, mida rakendatakse tervele lastegrupile.

Samm-sammult programm õpetab oskusi järgmises neljas valdkonnas:

1. **Õpioskused:** Lapsed omandavad oskusi, mis aitavad neil paremini õppida, sealhulgas keskenduda, kuulata ja abi paluda.

2. **Empaatia:** Lapsed õpivad nimetama ja mõistma enda ja teiste emotsioone. Lapsed õpivad, kuidas väljendada hoolivust teiste suhtes.
3. **Emotsioonide juhtimine:** Lapsed õpivad rahunemisevõtteid, kui nad kogevad tugevaid emotsioone, nagu näiteks mure või viha.
4. **Sõprussuhete loomine ja probleemide lahendamise oskused:** Lapsed õpivad, kuidas leida ja hoida sõpru ning lahendada probleeme positiivsel moel.

Eelkoolieas koosneb Samm-sammult õppeprogramm kahest osast:

- Start programm 1-3 aastaste lastele
- Samm-sammult I 3-5 aastastele lastele
- Samm-sammult II 5-7 aastastele lastele

11. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Lapse arengu hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

- Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Õpetajad vaatlevad lapsi igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka planeeritud õppetegevustes.
- Lapse arengu hindamise meetoditeks on igapäevased vaatlused (igapäevatoimingud, mängud ja õppetegevused). Vajadusel kasutab õpetaja õppemängu vms. lisamaterjali lapse oskuse hindamiseks.
- Õppeaasta alguses hindab logopeed lasteaia kõikide laste kõne- ja kommunikatsioonioskuseid.
- Eripedagoog hindab lasteaia koolirühma kõikide laste tunnetusprotsesse ning üldist arengut. Teiste rühmade lapsi vaatleb/uurib/testib eripedagoog koostöös rühmaõpetajatega. (*Lapsed, kelle oskused ei vasta vanusele või tema käitumine on iseäralik*).
- Lapse oskuste-teadmiste kirjeldamiseks on igale lapsele avatud **ELIISis lapse arengukaart**. Arengukaardil kajastub lapse oskuste-teadmiste kirjeldus vanuseti (1,5-2a; 2-3a; 3-4a; 4-5a; 5-6a; 6-7a). Arengukaart on lapsevanemale nähtav.
- Arengukaarti täidavad logopeed, eripedagoog ja õpetajad.
 - Logopeed koostab kokkuvõtte lapse kõne- ja kommunikatsioonioskustest ning eripedagoog kokkuvõtte lapse tunnetusprotsessidest õppeaasta alguses ja lõpus.
 - Õpetajad koostavad lapse oskuste-teadmiste kirjelduse enne lapse arenguvestluse toimumist vähemalt 1 kord õppeaastas.
- Lapse oskuseid ja teadmisi kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi. Kirjeldatakse ka oskuseid, mis vajavad veel harjutamist või toetamist.
- Kui laps läheb lasteaiaavälisele uuringule koostatakse lapsele kirjalik iseloomustus. Tugisüsteemi koostööd lasteaias ja väljaspool lasteaeda (Rajaleidja, Hariduse Tugiteenuste Keskus, Rehabilitatsioonikeskused, Lastekaitse jt.) **koordineerib eripedagoog**.

11.1 LAPSE ARENGUVESTLUSTE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

- Vähemalt üks kord õppeaastas viivad õpetajad läbi lapse arengu toetamiseks lapsevanemaga arenguvestluse. Arenguvestlus on usalduslik õpetajate ja lastevanemate vaheline vestlus lapse arengut puudutavatel teemadel. Vajadusel kaasatakse vestlusele ka teisi õpetajaid, tugispetsialiste ning lapse elukohajärgse omavalitsuse esindajaid.
- Arenguvestluse käigus selgitatakse lapsevanemate ja õpetajate ootused, jagatakse teavet lapse kohanemisest, arutletakse lapse arengust ja õppimise tulemustest, tegevustest jms üle ning leitakse koostöövõimalusi lasteaia ja kodu vahel lapse arendamiseks.

- Arenguestluste kokkulepped, osalejad ja kuupäev märgitakse lapse arengukaardile ELIISis.
- Õpetajad täidavad paberkaardil **Rühma arenguestluste toimumise protokollile koondlehe**, milles on märgitud laste nimed, osalenud lapsevanemate nimed, õpetajate nimed, kaasatud isikute nimed, toimumise kuupäev ja allkirjad.
- Lapsevanemal on õigus loobuda kohapealsest arenguestlusest, andes allkirja **Rühma arenguestluste toimumise protokollile koondlehele**, et on tutvunud ja on nõus ELIISIS lapse arengukaardil kajastuva lapse teadmiste ja oskuste kirjeldusega.

11.2 KOOLIVALMIDUSE MÄÄRATLEMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

- Koolivalmidus on valmisolek minna üle mänguliselt põhitegevusele.
- Lapse koolivalmiduse kujunemist jälgitakse lasteaia õpetajate poolt lapse arengu analüüsimise käigus kogu koolieelse perioodil. Koolivalmiduse kujunemist mõjutavad nii sünnipärase eeldused ja võimed kui ka kasvukeskkond, milles laps elab ja areneb, aga ka lastevanemad ja õpetajad, kes lapsega suhtlevad ja tema arengut suunavad.
- Kooli on võimalik astuda ka koolikohustuse eest nooremal lapsel, kui vanem seda soovib ja rühmaõpetajad on hinnanud lapse koolivalmidust ning soovitanud kooli õppima asuda.
- Lasteaed väljastab kooliminevale lapsele koolivalmiduskaardi. Koolivalmiduskaart on dokument, milles kirjeldatakse lapse oskuseid ja teadmisi üldoskustes ning õppe- ja kasvatusgevuse valdkondades.
- Koolivalmiduskaardi vorm on koostatud ELIISis, mille täidavad rühmaõpetajad koostöös tugispetsialistide ja ning liikumis- ja muusikaõpetajatega.
- Koolivalmiduskaardi allkirjastavad selle koostamisel osalenud isikud, sh õpetaja, tugispetsialistid, vanem (eestkostja) ja lasteasutuse direktor või selleks volitatud isik.

12. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED, SEALHULGAS KORRALDUS

ERIVAJADUSTE IDENTIFITSEERIMINE (*protsess lapse arenguerinevuste märkamisest sekkumise kavandamiseni*)

- Tavapärasest erinev areng toob kaasa lapse **teistsugused vajadused ehk nn. erivajadused**.
- Erivajaduste identifitseerimise **eesmärgiks** on jõuda arusaamiseni lapse arengu erisuste olemusest. Õpetajal on oluline mõista, mis õppimisprotsessis valmistab lapse jaoks raskusi ja tekitab olukorra, kus tema edasijõudmine võrreldes eakaaslastega on oluliselt vaevalisem.
- Erivajaduste identifitseerimise tulemusel mõistetakse, milles seisneb lapse mahajäämus ja õppimise erinevus võrreldes eakaaslastega ning kuidas last õpetada, et see annaks kõige paremaid tulemusi.
- Mõnede laste individuaalsus on aga sedavõrd erinev eakaaslastest, et selle mõistmiseks on vaja spetsiifilisemalt last uurida. Just selliste lastega seoses räägitaksegi erivajaduste identifitseerimisest, mis on mõnevõrra keerukam ja spetsiifilisem, kui üldiselt laste arengu jälgimine.

Erivajaduste identifitseerimises eristatakse kolme põhilist etappi (tegemist on protsessiga):

1. **MÄRKAMINE** keegi lastega tegelevatest täiskasvanutest paneb tähele, et lapse oskused ei vasta vanusele või tema käitumine on iseäralik;
2. **HINDAMINE** lapse oskusi-teadmisi uuritakse põhjalikumalt, et mõista, milles täpsemalt mahajäämus seisneb;

3. **SEKKUMISE KAVANDAMINE** hindamise käigus saadud info põhjal otsustatakse, mida tema õpetamises muuta, et see vastaks lapse vajadustele

MÄRKAMINE

Erivajaduste märkamise all mõeldakse, et õpetaja või tugispetsialist paneb tähele, et lapse areng ei kulge päris ootuspäraselt. Märatakse kõrvalekaldeid eakohasest arengust: laps ei omanda oskusi nii nagu teised või lapse käitumine erineb oluliselt eakaaslaste omast.

Lasteaeda jõuavad lapsed erinevate eelteadmiste ja oskustega. Enamuse laste oskused-teadmised on piisavalt ühesugusel tasemel, et neid saab õpetada enam-vähem ühtemoodi. Siiski märkavad õpetajad, et mõne lapse oskused-teadmised või käitumine erinevad rühma keskmisest sedavõrd, et nende edasimineku on tunduvalt aeglasem (andekate puhul aga kiirem) ja nende õpetamisel tuleb teha olulisi muudatusi. Et seda otsustada, peab õpetaja mõistma, milles täpsemalt mahajäämus seisneb ehk lapse erivajadused tuleb identifitseerida.

Märkamise etapp toimub VAATLUSE teel, jälgitakse lapsi ja nende tegutsemist: mänguuskuseid; motoorseid võimeid; igapäevatoimingutega hakkamasaamine; kaaslastega/ täiskasvanutega suhtlemine; emotsionaalne seisund ja käitumine; tähelepanu, taju, mälu, mõtlemine; mitteverbaalne ja verbaalne suhtlemine; kõne mõistmine ja kasutamine.

Vajadusele koostatakse lapsele probleemse tegevuse või käitumise vaatlusleht.

* **VAATLUS** kui meetod on valitud seetõttu, et õpetajad veedavad koos lapsega suure osa päevast ja neil on seega väga head võimalused last vaadelda.

* *Antud tegevusest lapsevanemaid eraldi ei informeerita.*

HINDAMINE ehk eesmärgipärane info kogumine ja selle info tõlgendamine

Kui on märgatud, et lapse areng pole päris ootuspärane, siis on vajalik välja selgitada, milles need kõrvalekalded täpsemalt seisnevad. Et saada lapsest ja tema arengutasemest terviklikku pilti, kogutakse infot kõigi arenguvaldkonadade kohta. Õpetamise seisukohast on oluline saada ettekujutus nii sellest, mida laps juba oskab-teab, kui ka sellest mida ta hetkel ei oska ja millised oskused-teadmised on kujunemas. Lisaks on oluline saada ülevaade lapse arengukeskkonnast – millised ressursid selles lapse arendamiseks on ning kas on midagi, mis lapse probleeme tekitab või võimendab. Hindamise tulemusel koguneb teatud hulk infot: lapse oskuste-teadmiste-võimete taseme ja käitumiseärasuste kirjeldus. Kuna infot kogutakse erinevate arenguvaldkondade kohta, siis selles tegevuses osalevad mitmed spetsialistid:

- **õpetajad** hindavad eelkõige nende oskuste-teadmiste taset, mida nemad ise õpetavad;
- **eripedagoog** hindavad lapse oskuste-teadmiste taset;
- **logopeed** hindavad lapse kõnet ja suhtlemist;

Kaasatakse ka lapsevanem (-ad) probleemi kindlaks tegemisse.

Hindamise etapi lõpuks on jõutud kokkuvõtliku arusaamani sellest, millised oskused-teadmised on konkreetsel lapsel eakohaselt arenenud ning millistes esineb mahajäämus. Õpetamise seisukohast on saavutatud oluline teadmine - välja on selgitatud lapse nõrgad küljed, mille arendamisega tulebki edaspidi tegeleda. Samuti on tuvastatud tugevamad küljed, millele saab edaspidise õpetamise käigus toetuda.

SEKKUMISE KAVANDAMINE

Selle etapi võib omakorda kolmeks alataapiks jagada:

1) õpetajad ja tugispetsialistid (eripedagoog, logopeed) kaaluvad erinevaid võimalusi, kuidas konkreetse lapse vajadused saaksid rahuldatud olemasolevate võimaluste raames. See sõltub paljudest

asjaoludest - esmajoonest lapse probleemi olemusest ja oskuste-teadmiste hetketasemest, aga ka seadustest, kohalike omavalitsuste võimalustest, lapsevanemate võimalustest jne.

2) Lapsevanemate nõustamine. Kui lapse erivajadustest on selgus, siis informeeritakse ka lapsevanemaid sellest. Nõustamise käigus jagatakse vastastikku nägemust lapse probleemist ja selle leevendamise või ületamise võimalustest.

3) Sekkumise otsus - võetakse vastu otsus, kuidas lapse edasine arendamine kulgeb ja kes millist rolli selles täidab. Vajadusel suunatakse laps erispetsialistide (psühholoog, eripedagoog, silma- ja kõrvaarst, ortopeed, neuroloog jms) vastuvõtule või * maakonna nõustamiskomisjoni, kes konkretiseerib erivajaduse vormi ja mahu ning suunab vajadusel lapse tema arengust lähtuvalt sobivasse erilasteaeda/rühma;

12.1 LASTEAIA VÕIMALUSED ARENGULISE ERIVAJADUSEGA LAPSE TOETAMISEKS

- rühma arengukeskkonna kohandamine (*õppevahendid, õpetajakoolitus, meeskonnatöö jms*);
- õpetamise ja kasvatamise diferentseerimine ja individualiseerimine:
 - täiendav individuaalne tugi rühma õpitegevustes (last suunatakse õpitegevusega alustamisel ja jälgitakse, et laps püsiks kavandatu raames ning õpetaja sekkub, kui midagi läheb valesti); kui suulised juhised last vajalikul määral ei aita, siis on vajadus õpetaja osalust veelgi suurendada (laps matkib õpetaja tegevust (õpetaja lapse nähes vajaliku tegevuse ette ja palub lapsel samamoodi teha, kui matkimine ei õnnestu, siis õpetaja teeb kogu protsessi läbi koos lapsega).
 - lapse osalemine lasteaia tugispetsialistide arendustegevustes:
 - logopeediline abi (lasteaia logopeed). **Logopeedi** ülesanne on lapse kommunikatsiooni oskuste, sh suulise ja kirjaliku kõne loome ja mõistmisoskuse ning mitteverbaalse suhtlemise parandamine või arendamine lähtuvalt kõneuringu tulemustest. Logopeedi tegevused toimuvad nii individuaal- kui ka grupitegevustena.
 - eripedagoogiline abi (lasteaia eripedagoog). **Eripedagoogi** põhitegevuseks on lapse psüühiliste protsesside (taju, mälu, mõtlemine, tähelepanu), käitumise uurimine ja arendamine. Eripedagoogi tugiteenus seisneb individuaalses, paaris- ja/või väikerühma tegevustes.
- individuaalse arenduskava koostamine lastele, kes vajavad pikemaajalist ja puudespetsiifilist sekkumist;

Kui lapsele ei ole võimalik tagada tema erivajadusi arvestavat õpetust-kasvatust tavarühma tingimustes, siis on lasteaias moodustatud erirühm - kus kogu rühma tegevused on ühistel alustel muudetud lähtudes laste erivajadus(t)est ning kus töötavad eripedagoogiliste kompetentsidega õpetajad.

Lapsevanemal on lapse arenguga seotud küsimuste korral võimalik pöörduda Tartumaa Rajaleidja keskusesse (aadress: Tähe 4 (V korrus), Tartu; telefon: 5886 0713, e-post: tartumaa@rajaleidja.ee, kus pakutakse eripedagoogilist, logopeedilist, sotsiaalpedagoogilist ja psühholoogilist nõustamist. <https://rajaleidja.innove.ee/>

- * Maakonna nõustamiskomisjoni **ülesanne** on soovitude andmine:
 - erivajadusega lapse arendamiseks vajalike tingimuste rakendamiseks koolieelses lasteasutuses ja sobitus- või erirühma vastuvõtmiseks;
 - koolikohustuse täitmise alguse edasilükkamise soovitamise – jooksva aasta 1. märtsist kuni 1. augustini;

13. LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

- Õpetajad teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks ning laste tervise hoidmise ja tugevdamise ning laste heaolu suurendamiseks koostööd.
- Koostöö aluseks on koostöövalmidus, usaldus, vastastikune mõistmine - arvestades mõlemapoolset kogemust, austus ja avatus dialoogile. Igapäevane suhtlemine, lugupidamine, lapse huvide ja erinevustega arvestamine toetab positiivsete suhete kujunemist.
- Õpetaja ja lapsevanema koostöö eesmärgiks on toetada lapse arengut ja õppimist, luua lapsele soodne arengukeskkond, kaitsta ja arendada lapse heaolu nii lasteaias kui ka kodus.
- Õpetajatel on kohustus teavitada lapsevanemat regulaarselt lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest.
- Lapsevanema peamised koostööpartnerid on lasteasutuses selle rühma õpetajad, mille nimekirja on laps kantud.

14. LASTEVANEMATE NÕUSTAMINE

Lastevanemate nõustamise aeg kokkuleppel tööpäeviti kell 13.30 - 14.30. Vajadusel kaastakse nõustamisprotsessi lapsevanema või õpetaja ettepanekul ja lapsevanema nõusolekul teisi lasteasutuse õpetajaid, juhtkonda ja tugispetsialiste.

15. ÕPPEKAVA UUENDAMINE JA TÄIENDAMINE

Muudatused õppekavas esitatakse enne kinnitamist arvamuse avaldamiseks pedagoogilisele nõukogule ja hoolekogule. Muudatused õppekavasse viiakse sisse iga õppeaasta alguseks. Õppekava kinnitab direktor.

ÕPPEKAVA Lisad 1-8

Lapse arengu eeldatavad tulemused on välja toodud kõigis õppe- ja kasvatustegevuste valdkondades ja on käesoleva õppekava lisadena järgmise alajaotusega:

- Lisa 1:** 1,5–3-aastase lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade: *mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; muusika; liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.
- Lisa 2:** 3–4-aastase lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade: *mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; muusika; liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.
- Lisa 3:** 4–5-aastase lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade: *mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; muusika; liikumine* eeldatavad tulemused.
- Lisa 4:** 5–6-aastase lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade: *mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; muusika; liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.
- Lisa 5:** 6–7-aastase lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade: *mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; muusika; liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.
- Lisa 6:** Valdkond *Eesti keel kui teine keel*
- Lisa 7:** Valdkondade: *mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; muusika; liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse üldised eesmärgid, sisu ja põhimõtted.
- Lisa 8:** Koolivalmiduskaart